

Plan for friluftslivets ferdselsårer

Vedtatt av kommunestyret XX.XX.2026

Friluftsrådet | Sør

TVEDESTRAND
KOMMUNE

INNHALDSFORTEGNELSE

BAKGRUNN FOR PLANEN	3
FORMÅL MED PLANEN	4
FORHOLDET TIL ANDRE PLANER OG NASJONALE FØRINGER	5
DEFINISJONER.....	7
OM PLANARBEIDET	8
ROLLER OG ANSVAR	10
EKSISTERENDE FERDSLSÅRER	11
KART - TVEDESTRAND NORD	15
KART – TVEDESTRAND SØR	16
KART – TVEDESTRAND VEST	17
KART – TVEDESTRAND VINTERLØYPER.....	18
TILTAK OG STRATEGIER 2026 - 2030	19
PLANLAGTE TILTAK	19
TILRETTELEGGING.....	20
KART – TVEDESTRAND VEST	21
KART – TVEDESTRAND MIDT	22
KART – TVEDESTRAND ØST.....	23
FORESLÅTTE FERDSLSÅRER.....	24
TILRETTELEGGING.....	24
KART TVEDESTRAND NORD	25
KART TVEDESTRAND SØR	26
KART TVEDESTRAND VEST	27
VEDLEGG	28
FRILUFTSLOVEN OG ALLEMANNSRETTEEN	28
AVTALE OMTILRETTELEGGING OG MERKING AV TURSTIER.....	31

Forsidefoto fra Gjeving, fotograf: Kristian Hansen

BAKGRUNN FOR PLANEN

Friluftslivets ferdselsårer er en nasjonal satsning i regi av Miljødirektoratet og fylkeskommunene for å etablere et systematisk kunnskapsgrunnlag om friluftstilbudet i kommunene. Miljødirektoratets veileder for plan for friluftslivets ferdselsårer ligger til grunn for arbeidet.

Tvedestrand kommune har et mangfoldig sti- og løypenett av ulik standard, varierende grad av skilting/merking og øvrig tilrettelegging. Det mangler imidlertid en samlet oversikt som viser status, vedlikeholdsansvar, driftskostnader, behov, finansiering med mer. Plan for friluftslivets ferdselsårer skal gi en systematisk og samlet oversikt over eksisterende merkede ferdselsårer i kommunen. Planen vil også gi en prioritert liste over forslag til nye merkede ruter og andre tiltak som kan bidra til økt utøvelse av friluftsliv i befolkningen. Et attraktivt friluftslivstilbud nært der folk bor i kommunen bidrar til bedre folkehelse, livskvalitet, bolyst og reiseliv.

Det understrekes at planen omhandler merkede stier og turveier, og gir ikke en oversikt over umerkede stier. Det betyr at mange stier som benyttes, ikke fremkommer her. Planen skal avklare hvilke stier/turveier som skal være merket og inngå i nasjonal database for tur- og friluftsruter (turrutebasen) samt avklare eventuelle behov for oppgradering av disse.

Planen har status som temaplan. Dette innebærer at planen verken binder inngrep, arealbruk eller økonomiske prioriteringer. Skal tiltak som foreslås i planen bli bindende, må det innarbeides i annet planverk. I forhold til øvrig kommunal planlegging vil planen være et hjelpemiddel og kunnskapsgrunnlag for kommuneplanens arealdel, reguleringsplaner og kommunedelplan for idrett fysisk aktivitet.

Kommunen har ingen faste budsjettposter knyttet til turløyper. Kommunens utgifter er knyttet til lønn til fast ansatte. Typiske arbeidsoppgaver der kommunen bidrar er:

- Veiledning til lag og foreninger i turstiprosjekter
- Gjennomføring av prosjekter blant annet i statlig sikrede friluftsområder
- Tilrettelegging og tilsyn ved dagsturhytta

FORMÅL MED PLANEN

Det overordnede målet med planen er å sikre og tilrettelegge for at kommende generasjoner skal ha gode muligheter for å utøve friluftsliv. Planen gir en oversikt over hva vi har av merkede stier og løyper. I tillegg er det en prioritering av hvor det bør merkes nye turstier, tilrettelegges eller eventuelt gjøres andre tiltak.

Hovedmål:

- Alle innbyggere skal ha gode og tilgjengelige turmuligheter nært der de bor.

Delmål:

- Gode turløyper skal gi økt fysisk aktivitet og bedre fysisk og psykisk helse i befolkningen.
- Kommunen skal legge til rette for allmennhetens tilgang til strandsonen, gjennom gode reguleringsplaner og byggesaker.
- Fortsette et godt samarbeid mellom offentlig- og frivillig sektor.
- Skape økt attraktivitet for bosetting og reiseliv.
- Befolkningen skal ikke ha mer enn 500 meter fra boligområdet til nærmeste merkede turvei/sti.
- Skoler og barnehager skal ha en turvei/sti tilpasset deres bruk i umiddelbar nærhet.

FORHOLDET TIL ANDRE PLANER OG NASJONALE FØRINGER

KOMMUNEPLAN FOR TVEDESTRAND KOMMUNE 2017 - 2029

Kommunestyret vedtok 06.02.2018 syv strategier i samfunnsdelen av kommuneplanen: Gode levekår for alle, næringsutvikling, digitalisering, frivillighet og samskapning, vekst og utvikling i hele kommunen og rekruttering og kompetanseheving.

I Tvedestrand skal innbyggerne ha mulighet til å ivareta egen helse, trivsel og livskvalitet. Kommunen skal styrke helsefremming og forebygging med fokus på aktivitet, trygghet og mestring for innbyggerne i alle aldre, og tilrettelegge for fysisk aktivitet.

Plan for friluftslivets ferdselsårer vil være et aktivt skritt i så henseende.

KOMMUNEDELPLAN FOR KYSTSONEN 2011 – 2023/ KOMMUNEPLANEN 2017-2029

Hovedregelen for differensiert byggegrense mot sjø er at fortetting i 100-metersbeltet ikke skal forekomme dersom utbygging kommer i konflikt med eksisterende ferdselsmuligheter langs sjø eller vassdrag.

KOMMUNEDELPLAN FOR KULTUR OG IDRETT 2026-2030

Hensikten med planen er å ha en langsiktig plan for utviklingen av idretts- og friluftsanlegg i kommunen. I tillegg er det viktig å oppfylle kravet om at anlegg for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv, som det søkes spillemidler til må være innarbeidet i en kommunal plan.

Planen viser til at kommunen har store naturområder med gode muligheter for friluftsliv, men det er ingen tiltak i nåværende handlingsplan hvor det er aktuelt å søke om spillemidler til friluftsliv.

NASJONALE OG REGIONALE FØRINGER

- Stortingsmelding om friluftsliv (Meld. St. 18 2015 – 16) Naturen som kilde til helse og livskvalitet.
- Regjeringens handlingsplan for friluftsliv (2018) – Natur som kilde til helse og livskvalitet.
- Nasjonal strategi for et aktivt friluftsliv - en satsing på friluftsliv i hverdagen (2014–20).
- Stortingsmelding om folkehelsen (Meld. St. 19 2018 – 19) – Gode liv i et trygt samfunn.
- Veileder for arbeid med plan for friluftslivets ferdselsårer (M-1292 | 2019)
- Gjeldende forskrifter og forvaltningsplaner for verneområder.

FOLKEHELSE

Friluftsliv er viktig for folkehelsen fordi det bidrar til både bedre fysisk helse, psykisk helse og sosial trivsel. Helsedirektoratet peker blant annet på følgende

Opphold i naturen kan redusere stress, gi økt velvære og bidra til bedre mental helse. Fysisk aktivitet frigjør også stoffer i hjernen som kan forbedre humør, søvn og konsentrasjon.

Friluftsliv skaper møteplasser og gir muligheter for fellesskap på tvers av alder, bakgrunn og økonomi. Organiserte turer og aktiviteter kan motvirke ensomhet og styrke tilhørigheten i lokalsamfunnet.

En av de største fordelene med friluftsliv er at det er enkelt og rimelig å delta. Nærhet til stier, skog, sjø og grøntområder gjør det lettere for folk å være aktive, også for barn, eldre og personer med funksjonsnedsettelse.

Bedre helse i befolkningen kan føre til mindre sykdom, lavere helseutgifter og økt livskvalitet. Derfor regnes friluftsliv som et viktig folkehelsetiltak både nasjonalt og lokalt.

Kort oppsummert: Friluftsliv styrker kroppen, forbedrer den psykiske helsen, skaper sosialt fellesskap og er en aktivitet som de fleste kan delta i. Derfor er det en av de viktigste ressursene vi har for å fremme god folkehelse.

KLIMA OG BÆREKRAFT

Friluftsliv er viktig i et klima- og bærekraftsperspektiv fordi det bidrar til å skape forståelse for naturen, fremmer miljøvennlige vaner og styrker befolkningens helse på en måte som krever få ressurser. Samtidig gir det økt motivasjon til å ta vare på natur- og friluftsområder. Flere stiprosjekter har skapt stor entusiasme og godt samarbeid i og mellom grender.

DEFINISJONER

At alle interessenter har en felles forståelse for begrepene som brukes, er en viktig forutsetning for en god medvirkning- og arbeidsprosess. I offentlig forvaltning skilles det imidlertid i flere sammenhenger mellom ulike typer stier og løyper. Følgende definisjoner er hentet fra Miljødirektoratet og merkehåndboka:

Friluftsliv: Opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse.

Ferdselsåre: Traséer for ferdsel som er synlige i terrenget i den sesongen som er aktuell for bruk, og leder for ferdsel på vann og over breer.

Sti: Tydelig, smalt og sammenhengende tråkk i terrenget som har oppstått gjennom bruk eller aktiv tilrettelegging.

Turvei: Opparbeidet og sammenhengende ferdselsåre med jevnt og fast toppdekke i minst 1,2 m bredde.

Kyststi: Nettverk av stier, turveier, gang- og sykkelveier og ulike typer vei, så nær kysten som mulig. I noen tilfeller går Kyststien også over svaberg.

Sykkelløype: Lite eller enkelt tilrettelagte ruten uten fast dekke for ferdsel med sykkel.

Rideløype: Tilrettelagt rute med fast dekke for ferdsel på/med hest.

Skiløype: Ferdselsårer på snødekt mark som jevnlig trækkes eller prepareres, eller som merkes eller kvistes som traséer for vinterferdsel.

Led: Ferdselsårer på vann og over breer.

Turroute: Skilta, merka og kartfestet trasé for ferdsel i den sesongen som er aktuell for bruk. Det skilles mellom flere typer turruter, se Merkehåndboka.no for mer informasjon.

Turforslag: Anbefalt tur. Turforslag er ikke en del av det offentlige kartgrunnlaget (DOK). Turforslag formidles på ulike turportaler, som telltur.no.

OM PLANARBEIDET

AVGRENSNING

Plan for friluftslivets ferdselsårer skal omhandle **etablerte (merkede), foreslåtte og planlagte** fotturer, skiløyper, sykkelruter og rideløyper.

ORGANISERING

Kommunedirektøren har vært prosjekteier.

Det ble etablert en administrativ arbeidsgruppe bestående av Martin Due-Tønnessen og Helge Wroldsen (fram til han sluttet i 2025).

Friluftsrådet Sør har stått for det løpende arbeidet med planen. Marthe Marie Ruud hadde ansvaret for arbeidet med folkemøtene og registrering av innmeldte ønsker og behov. Geir Henning Waagsnes har stått for ferdigstilling av planen.

MEDVIRKNING

Oppstart av planarbeidet ble kunngjort i begynnelsen av april 2023. Det ble opprettet egen side på friluftsrådets FB- og nettside, med informasjon om planarbeidet og medvirkningsprosessen.

Friluftsrådet Sør har i samarbeid med kommunen arrangert to folkemøter hvor innbyggerne fikk komme med informasjon om stinettet i sinemelde inn sine ønsker. Møtene startet kl. 18.00 og varte 2 – 3 timer. De ble holdt på:

1. Kystkultursenteret på Gjeving 12.04. 2023
2. Tvedestrand kommunehus 19.04. 2023

Folkemøtene ble annonsert både i Tvedestrandsposten i lokalaviser og på Facebook. Kommunen videresendte invitasjon til møtene til lag og foreninger og delte oppdateringer fra friluftsrådets Facebook side. I tillegg til folkemøter er det gjennomført digital medvirkning via skjema på friluftsrådets nettside.

KUNNSKAPSGRUNNLAG, KARTLEGGING OG REGISTRERING

Friluftsrådets arbeid med den kommunale turkartserien og turbøker, og sykkel-/padleguide danner til sammen en god oversikt over ferdselsårene i kommunen. Innspill fra lag og foreninger, grunneiere og enkeltpersoner har vært viktig i prosessen. Registreringen har i hovedsak tatt for seg den fysiske infrastrukturen med følgende elementer:

- Merkede ferdselsårer med avklart eller uavklart driftsansvar.
- Behovet for utbedringer av eksisterende traséer.
- Behovet for eventuelle nye traséer.

DATAHÅNDTERING

Sammen med dette dokumentet ligger alle registrerte stier/turveier og løyper i Tvedestrand kommune i tre ulike kategorier: Eksisterende - anses som godt nok merket. Foreslåtte - er meldt inn i

løpet av planprosessen og planlagte – der det anbefales å gjøre tiltak i planperioden. Stiene er i SHP-format og har alle egenskaper som kreves i ferdselsåreprosjektet, knyttet til seg. Når tiltakene er gjennomført vil status med tilhørende egenskaper endres fra planlagt til eksisterende.

GIS- eller FKB-ansvarlig i kommunen oversender alle eksisterende/merkede stier til Statens kartverk for publisering i turrutebasen. De to siste kategoriene forvaltes av den enkelte kommune, som er ansvarlig for ajourføring av nye merkede ferdselsårer i turrutebasen. Sammen med kartlagte og verdsatte friluftslivsområder i kommunen, publisert i naturbase.no, vil dette utgjøre et viktig kunnskapsgrunnlag for kommunen i saksbehandling, rapportering og planlegging.

En turrute som skal forvaltes i turrutebasen må være avtalt med grunneier, merket/skiltet og være knyttet opp mot et forvaltningsregime. Det betyr at det må være noen som har ansvar for tilrettelegging og vedlikehold av skilting og merking. Merkede og skiltede turruter som ikke allerede er registrert i databasen, skal registreres. Endringer i geometri skal registreres, dersom man finner feil i dataene som allerede er lagt inn i databasen. Turruter som ikke lenger er i bruk, skal fjernes fra turrutebasen. Matestier (tilførselsstier) og stier uten skilting/merking kan registreres dersom de har en funksjon for en turrute det er knyttet et forvaltningsregime til.

Det skal ikke registreres turforslag i databasen, men turrutene som er registrert i databasen kan benyttes i karttjenester på internett og som grunnlag for produksjon av papirkart. Turmål registreres av Friluftsrådet Sør i appen Stikk Ut Norge. Stiene koples til turmålene, og suppleres med foto og tekst i friluftsrådernes egen forvaltningsløsning.

SKILTING OG MERKING

God skilting og merking sammen med informasjon og kartoppslag bidrar til trygg og skånsom ferdsel i naturen. Skilting og merking bringer folk enklere ut i naturen og terskelen for å utøve fysisk aktivitet senkes. Når det gjelder utforming, er det ikke brukt en felles standard for skilting og merking i kommunen. Design og utseende varierer derfor avhengig av hvem som har vært tiltakshaver. Det er i seg selv ikke en stor utfordring at skilt og tavler utformes ulikt, men det kan skape unødvendig forvirring og bidrar ikke til et helhetlig inntrykk av sti- og løypenettet i kommunen.

Det bør i fremtidig skilting brukes den samme standarden for å bidra til et helhetlig uttrykk og skilte og merke i henhold til [merkehåndboka](#). En rekke tilskuddsordninger krever at skilting og merking gjøres i henhold til føringene som er lagt i merkehåndboka.

På samme måte bør man tilstrebe å bruke samme type informasjonstavler i hele kommunen.

ROLLER OG ANSVAR

GRUNNEIERE

Grunneiere har disposisjonsrett over egen grunn og er med det en svært sentral aktør i planlegging, tilrettelegging og utvikling av sti- og løypenettet. Det er derfor viktig med et godt og formalisert samarbeid mellom kommunen, grunneiere, frivillige organisasjoner og brukere.

KOMMUNEN

Det offentlige er pålagt ansvaret for at det skal være mulig for alle å drive friluftsliv og er øverste arealmyndighet. Kommunen skal i henhold til friluftsloven § 22 arbeide for å fremme friluftslivsformål innen sitt område og ivareta allmennhetens interesser i alle saker av interesse for friluftslivet. Kommunen har imidlertid ikke en lovpålagt oppgave med å drifte sti- og løypenettet.

FINANSIERING AV TILRETTELEGGINGSTILTAK

De fleste som ønsker å tilrettelegge for friluftsliv har behov for ekstern finansiering. Det finnes flere kilder man kan søke finansiering fra. Ordningene har ulike frister, kriterier og krav. De mest relevante tilskuddsordningene er:

- Spillemidler via kommunen
- Agder fylkeskommune som forvalter tilskuddsordninger for friluftsliv
- Banker og sparebankstiftelser
- Kommunen (Planen medfører ingen økonomiske forpliktelser uten egne budsjettvedtak.)

EKSISTERENDE FERDSELSÅRER

Kartene på side 15-18 viser hvor i kommunen de eksisterende ferdselsårene finnes. M=1:50.000, men oversiktskartet for vinterløyper er M=1:75.000. Tabellene på side 11-14 viser at **det er merket 204,9 km med fotturer, 34,5 km ski-/vinterløyper og 13,2 km kyststi i Tvedestrand kommune. I tillegg til at 28,6 km av Nasjonal sykkelrute nr. 1 går gjennom Tvedestrand kommune.**

STIER NÆR TETTBEBYGGELSE

Område	Navn	Lengde (km)	Standard
Hanto	15 Hantovalen	2	Sti
Hanto	16 Slåtta	0,8	Vei
Hanto	17 Rosstjern - Røyrvik - Bånjefaret	3,5	Sti, vei
Hanto	18 Røyrvik - Revstjern	0,9	Sti
Hanto	19 Vesterfjell - Revstjern - Hanto	3,3	Sti
Hanto	20 Hanto	0,2	Sti
Hanto	21 Rosstjern - Vesterfjell	0,7	Sti
Nes Verk	28 Nes Verk - Øvre Flaten Rundløype	5,6	Sti, vei
Nes Verk	29 Tråglia	0,5	Sti
Nes Verk	30 Trollknuten Rundløype	2,2	Sti
Sentrum	34 Heståsen Rundløype	3,2	Sti, vei
Sentrum	5 Heståsen - Kloppemyrveien	0,3	Sti
Sentrum	36 Mjåvannskeiva	0,8	Sti
Sentrum	37 Østre Grenstøl	0,8	Sti
Sentrum	49 Øksenåsen	1,5	Sti
Sentrum	38 Melåsen Rundløype	2,1	Sti
Sentrum	39 Takseråsen Rundløype	1,2	Sti
Sentrum	40 Øvre Svarttjenn Rundløype	1,3	Sti
Sentrum	108 Fløyheia	0,3	Sti
Sentrum	42 Østerådalen	0,9	Sti
Sentrum	43 Svarttjern nordøst	0,4	Sti
Sentrum	44 Ramsdalsveien	0,2	Sti
Sentrum	110 Svarttjern sør	0,3	Sti
Dypvåg/Sagvann	56 Langesand	0,2	Sti, vei
Dypvåg/Sagvann	57 Postkjærveien	0,4	Sti
Sagesund/Eidbo	121 Eidbo - Sagesund rundløype	6,7	Sti, vei
Dypvåg/Sagvann	58 Sanden	0,9	Sti
Dypvåg/Sagvann	59 Dypvåg kirke - Slottefjell	0,8	Sti
Dypvåg/Sagvann	60 Østre Dypvågdalen - Dypvågheia	1,2	Sti, vei
Dypvåg/Sagvann	112 Østerhei	1,4	Sti
Dypvåg/Sagvann	113 Øygårdsåsen	3	Sti
Dypvåg/Sagvann	118 Steinsåsen	0,3	Sti
Dypvåg/Sagvann	115 Svartvannsåsen	0,7	Sti
Gjeving	61 Normannsvik - Brenningskjærheia rundløype	2,7	Sti
Gjeving	66 Flatberg - Skipvik rundløype	2,5	Sti

Gjeving	67 Langehei	1	Sti
Gjeving	68 Skipvik	0,2	Sti
Gjeving	69 Gjevingveien - Sparsurene - Hollmyra rundløype	5	Sti, vei
Gjeving	124 Brinsmyr - Sandvikdalen	0,4	Sti
Gjeving	125 Forgjeining øst for Skipvik	0,3	Sti
Gjeving	70 Dalheiveien	0,8	Sti, vei
Gjeving	52 Plommekjerr - Gressmyr Rundløype	1,9	Sti
Gjeving	53 Eikedalen - Gressmyr	0,2	Sti
Gjeving	54 Folevannsløypa - Høysvaen	1,4	Sti
Gjeving	55 Gressmyr	0,7	Sti
Laget	126 Hellersfjell	1,5	Sti
Laget	127 Hagane lysløype	1,1	Sti
Laget	129 Strømslandsveien - Borgebuheia	1,2	Sti
Laget	48 Bjørnåstårnet Rundløype	4	Sti
Laget	134 Høgås via Bjørknesveien	1,8	Sti, vei
Laget	135 Høgås	0,8	Sti
Laget	136 Romundstad	2	Sti
Songe	142 Beråsknuten (kort)	0,7	Sti
Songe	161 Beråsknuten (lang)	1,5	Sti
Songe	163 Skaftstjenna	1,7	Sti
Songe	164 Skaftstjennbakkane	0,5	Sti
Songe	165 Myrbu - Nedre Lindland	0,8	Sti
Songe	166 Lindland	0,3	Sti
Songe	167 Lindlands-Husfjell	1,9	Sti
Songe	168 Nedre Lindland	0,6	Sti
Songe	169 Granmoen - Darten	1,1	Sti
Songe	50 Skaftstjennliene - Linduken	1,4	Sti
Songe	143 Kjerringtjenndalen - Linduken	1,9	Sti , vei
Songe	151 Sundsbekkdalen - Moltemyr	2,2	Sti , vei
Borøy	87 Kristine Berntsens vei	0,4	Sti, vei
Borøy	88 Blodkiltjenn	0,6	Sti
Borøy	89 Borøytangen	1,4	Sti
Borøy	90 Brattheia	0,4	Sti
Borøy	91 Måvika - Berberkilen	0,6	Sti
Borøy	92 Ulefjell	0,9	Sti
Borøy	93 Rendalsfjell	1	Sti
Borøy	94 Kjærteinveien	0,2	Sti
Borøy	95 Gården - Vårfjell - Kyststi	1,1	Sti
Borøy	96 Vårfjell	0,1	Sti
Borøy	97 Borøy skolevei	0,1	Sti
Borøy	98 Skolehei	0,3	Sti
Borøy	99 Dyngeknuten - Sandvika	1	Sti, vei
Borøy	100 Dynge - Sandvika	0,5	Sti, vei
Borøy	101 Innaforkilen - Svinhagen	0,7	Sti
Borøy	150 Milberghei	0,1	Sti

STIER LITT LENGER UNNA

Område	Navn	Lengde (km)	Standard
Nes Verk	22 Heirevann	4,4	Sti
Nes Verk	23 Lomannsringen	1,3	Sti
Nes Verk	24 Marendal	0,4	Vei
Nes Verk	25 Båslandstjenn	0,7	Sti
Nes Verk	26 Nes Verk Lysløype	2,3	Sti, belysning
Sentrum	35 Øygarden	0,7	Sti, vei
Sentrum	41 Feitstykket	1,2	Sti
Sentrum	107 Fagerhei	5,7	Sti
Sentrum	27 Østeråveien - Farerhei	0,6	Sti
Sagesund/Eidbo	45 Grønland - Røyvann	4,9	Sti
Sagesund/Eidbo	122 Sajtjenna	0,6	Sti
Gjeving	62 Steinen - Gjevingmyra rundløype	3,1	Sti
Gjeving	63 Dypvågveien - Steinen	0,5	Sti
Gjeving	64 Gjevingmyra - Langehei	0,3	Sti
Gjeving	65 Halvorstjenn	0,3	Sti
Gjeving	71 Paddetjenn	0,6	Sti
Gjeving	72 Albert Olsens kjær	0,4	Sti
Laget	130 Hofsdal - Gangdalen - Blåbærheia	4,2	Sti
Laget	128 Hagane - Dragfjellheia	1,4	Sti
Laget	132 Øygarden - Bjørnåstårnet	2,6	Sti
Laget	133 Kalvetjennheia	0,9	Sti
Dypvåg/Sagvann	141 Storfjell	2,3	Sti, vei
Songe	117 Storfjell rundløype	2,8	Sti
Songe	177 Hvidebergveien - Storfjell	0,9	Sti
Songe	178 Gamle Songevei - Storfjell	0,6	Sti
Songe	162 Langtveit	0,2	Sti
Songe	170 Darten	1	Sti
Songe	171 Barlinddalen - Tøresmyrdalen	5	Sti

STIER LENGST UNNA BEBYGGELSE

Område	Navn	Lengde (km)	Standard
Nes Verk	102 Sandvann Rundløype	4,7	Sti
Dypvåg/Sagvann	46 Ulfsryggen - Sagvann - Skotmyr	6,3	Sti
Dypvåg/Sagvann	47 Dypholet - Dalen	1,2	Sti
Dypvåg/Sagvann	116 Haukromyr	0,3	Sti
Dypvåg/Sagvann	114 Killingtjerna	0,3	Sti
Gjeving	51 Folevann Rundløype	4,6	Sti
Laget	131 Timmermannskeiva	1,4	Sti
Laget	139 Dalåsrunden	1,9	Sti
Laget	140 Hommevannsrunden	6,8	Sti, vei

Songe	144 Kjerringtjenndalen - Sandvadalen	2,7	Sti
Songe	145 Sandvann rundløype	3,7	Sti, vei
Songe	146 Bjørnåsen - Greina	3,5	Sti, vei
Songe	147 Lyngmyr	1,3	Sti
Songe	148 Djupmyrheia	1,7	Sti
Songe	149 Greinmyra	0,3	Sti
Songe	159 Sandvannet	1,6	Sti
Songe	172 Langtveit - Vegårshei gr.	1,2	Sti
Songe	173 Lomstjennheia	1,4	Sti
Songe	174 Sundbekkdalen - Lyngmyr	2,2	Sti
Songe	175 Songe - Grasåsen - Fløyfjell	4,2	Sti

KYSTSTI

Område	Navn	Lengde (km)	Standard
Askerøya	3 Nautholmene	2,6	Sti
Borøya	82 Borøy kyststi rundløype	8,7	Vei,sSti
Borøya	83 Borøykilen - Dynge	0,9	Vei
Borøya	84 Dirnes	0,2	Vei, sti
Borøya	85 Størrfjell	0,6	Vei, sti
Borøya	86 Persøygard	0,2	Sti

SKILØYPER

Område	Navn	Lengde (km)	Standard
Sentrum	73 Solfjell	0,8	Vinterløype
Sentrum	74 Svarttjennbakken - Feitstykket	2,9	Vinterløype
Sentrum	75 Fagermyr - Østerådalen Rundløype	9,1	Vinterløype
Sentrum	76 Skrubbekjerr	0,5	Vinterløype
Nes Verk	78 Glytjennveien	4,6	Vinterløype
Nes Verk	79 Kort Rundløype langs Vålandsveien	0,9	Vinterløype
Nes Verk	80 Golfbanen - Båslund	2,6	Vinterløype
Nes Verk	81 Nes Verk golfpark - skitrase	1,3	Vinterløype
Gjeving	77 Størdalsvann - Hofsdalsvann	5,1	På islagt vann
Gjeving	137 Løvdalsvann - Sjørdalsvann	2,2	På islagt vann
Gjeving	138 Gjøseid - Lona	1,1	På islagt vann
Gjeving	179 Promstøtjenn	1,1	På islagt vann

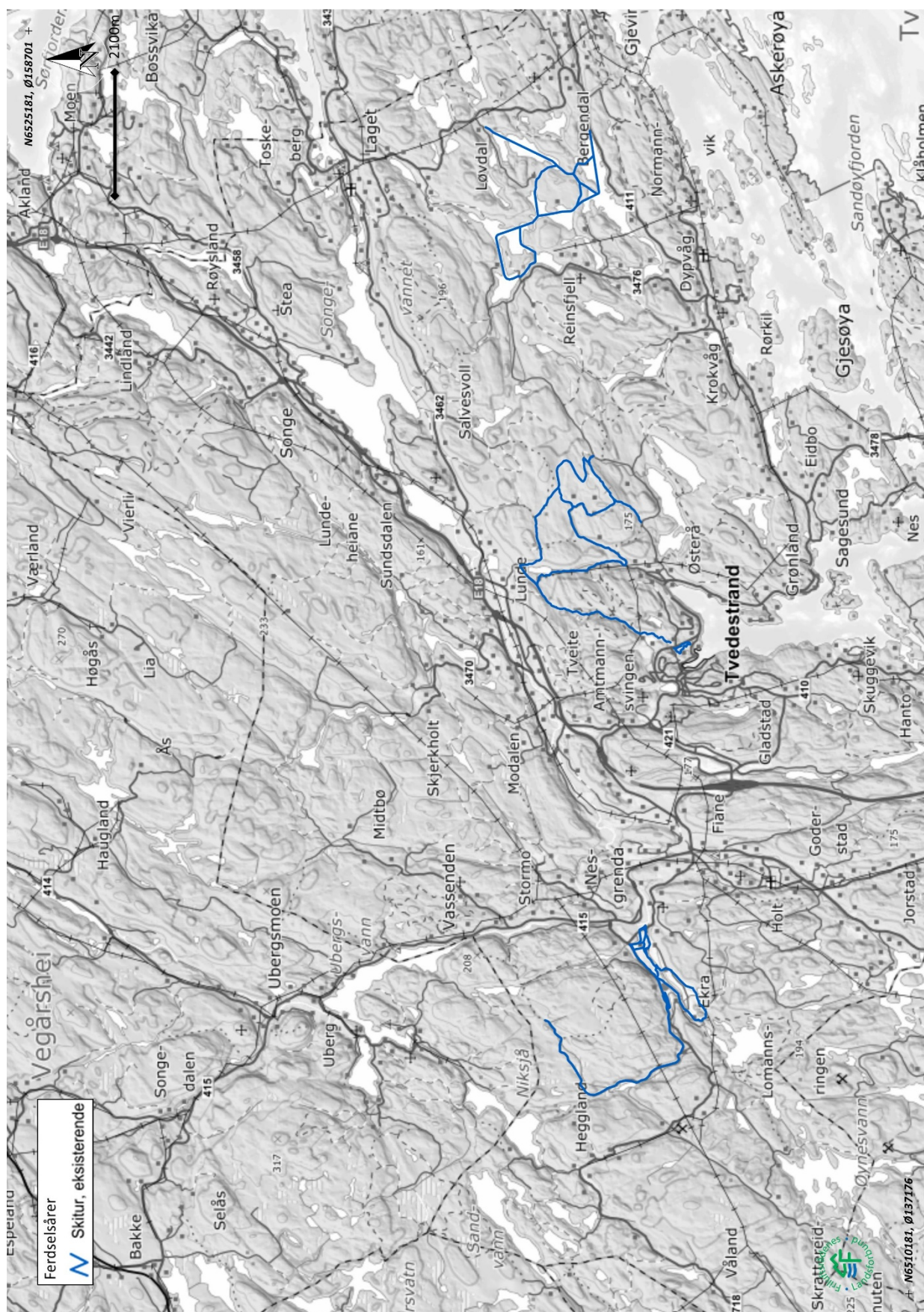
SYKKELRUTER

Område	Navn	Lengde (km)	Standard
Tvedestrand	200 Nasjonal sykkelrute nr.1 (Arendal gr. - Risør gr.)	28,6	Vei

[illegible]

The map displays the fire districts of the Oslo region. Red lines delineate the current fire districts (Ferdelsårer), while black lines indicate existing fire districts (Fottur, eksisterende). Grey shading represents existing cultural heritage (Sykkultur, eksisterende). The map includes a scale bar (0 to 5000 meters) and a north arrow. Numerous place names and elevation contours are visible across the region.

KART – TVEDESTRAND VINTERLØYPER

TILTAK OG STRATEGIER 2026 - 2030

I tiltaksplanen for ferdselsårer er kostnadsvurderingene gjort på et overordnet nivå, og ment som et hjelpemiddel ved førstegangs prioritering. Større kostnadskrevende tiltak må kostnadsberegnes i forbindelse med spillemiddelsøknader.

Dersom det ikke eksisterer en ansvarsfordeling for området tiltaket ønskes etablert i, bør kommunen føres opp som avtalepart, inntil annet er avklart.

Kommunen har ikke ressurser til å drifte og vedlikeholde ferdselsårene. Drift og vedlikehold av sti- og løypenettet er basert på betydelig innsats fra frivillige lag og foreninger. Videre utvikling av tilbudet forutsetter et fortsatt godt samarbeid mellom kommunen og frivillig sektor.

Følgende forhold er vurdert ved vektingen av tiltakene:

- Bidrar tiltaket til å oppfylle målet hverdagsfriluftsliv og fysisk aktivitet i naturen der du bor.
- Overordnet kostnadsvurdering og finansieringsmulighet av tiltaket.
- Om tiltak er mulig å gjennomføre i planperioden.

Når det gjelder det siste kulepunktet har vi i liten grad hatt mulighet for å kartlegge den enkelte grunneiers holdning til de foreslåtte og planlagte tiltakene. Friluftsrådet anbefaler på det sterkeste at man begynner med en grunneierdialog for alle planlagte tiltak, og prioriterer stier hvor tiltakene ønskes velkommen.

Tiltakene er vektet fra 1 til 3, hvor 1 er 1. prioritering, osv.

PLANLAGTE TILTAK

KYSTSTI

Område	Navn	Lengde (km)	Standard	Nye tiltak	Vekting
Risøya	160 Badeplassen	0,3	Sti	Skilting	1
Hanto	152 Hantovalen	0,1	Sti	Skilting	1
Gjeving	153 Høysvaen	0,3	Sti	Skilting	1
Tvedestrand	6 Kyststi hovedtrasé	41,4	Vei, sti	Merking og skilting	1
Sandøya	1 Sandøya Rundløype	6,8	Vei, Sti	Merking og skilting	2
Sandøya	2 Vestre Sandøya	1,3	Vei, Sti	Merking og skilting	2
Lyngør	4 Lyngør - Speken	1,7	Sti	Merking og skilting	2
Furøya	10 Furøya	1,3	Sti	Merking og skilting	2
Furøya	11 Furøya avstikker øst	0,2	Sti	Merking og skilting	2
Furøya	12 Furøya – Hestøya	0,2	Sti	Merking og skilting	2
Furøya	13 Hestøya	1	Sti	Merking og skilting	2
Furøya	14 Hestøya avstikker nord	0,1	Sti	Merking og skilting	2
Lyngør	155 Lyngør brygge – Sandbukta	0,4	Vei, sti	Merking og skilting	2
Gjeving	176 Lyngørporten	0,9	Vei	Merking og skilting	2
Lyngør	106 Odden	1,7	Sti	Merking og rydding	2
Askerøya	103 Askerøya	5,4	Sti	Merking, skilting og rydding	3
Askerøya	104 Kibbevik	1,1	Sti	Merking og skilting	3

Askerøya	105 Østpynten	0,3	Sti	Merking og skilting	3
Sagesund/Eidbo	8 Groviktangen	2	Vei, sti	Merking og skilting	3
Sagesund/Eidbo	9 Borøyveien - Frydendal	3,2	Vei	Merking og skilting	3
Hanto	157 Skottevik	2,2	Sti, vei	Merking, skilting og rydding	3
Dypvåg/Sagvann	154 Amalies åker	0,9	Sti	Merking og skilting	3
Gjeving	33 Måkeheia	0,8	Sti	Merking, skilting og rydding	3
Risøya	7 Risøya FHS	0,4	Vei, Sti	Skilting	3

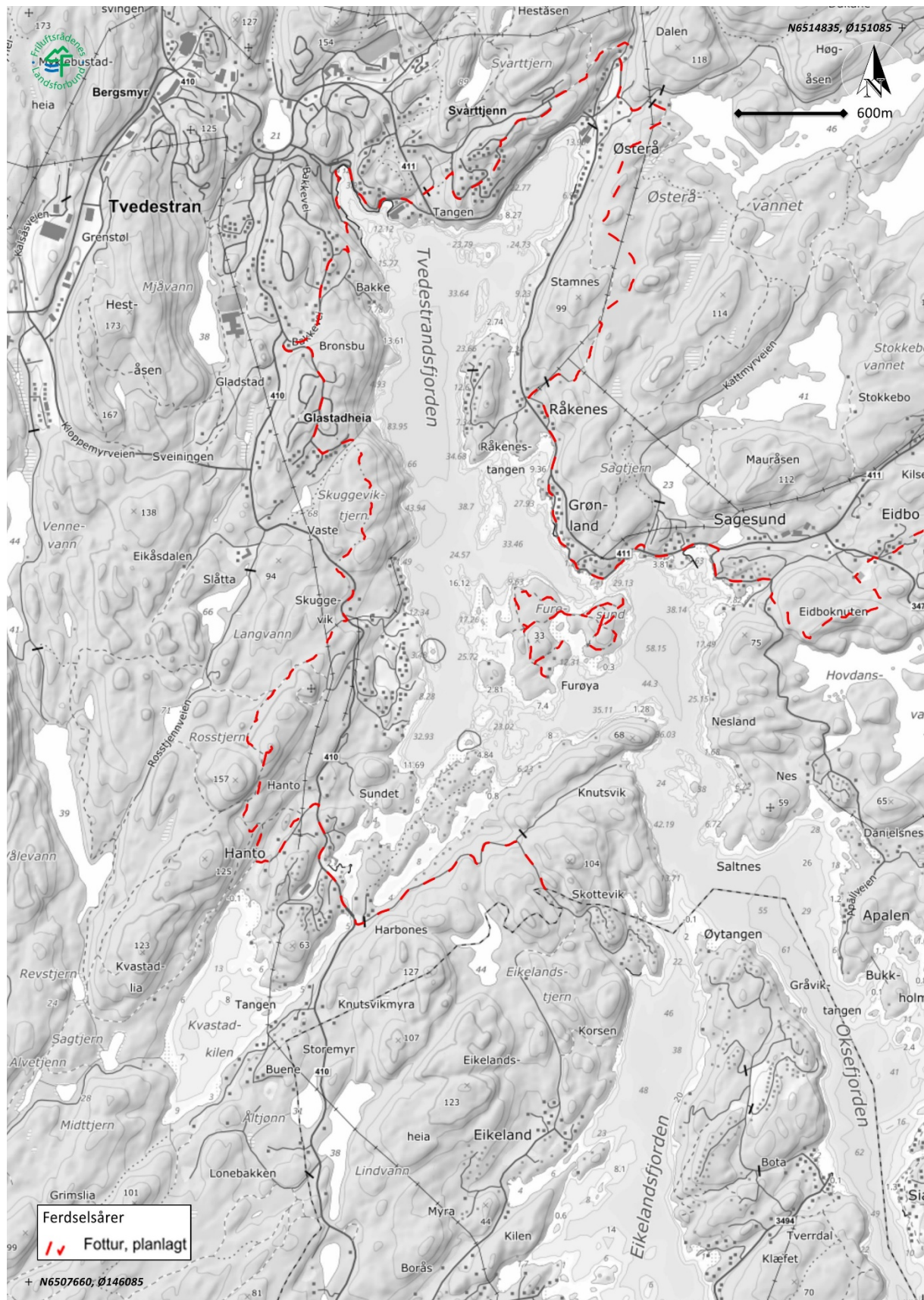
Friluftsrådet Sør har fått tilskudd til å skilte og merke hovedtraseen gjennom Tvedestrand kommune med korte avstikkere, totalt 42,1 km. Videre ønsker friluftsrådet å få merket og skiltet flest mulig av strekningene vektet som 2. og 3. prioritering, i løpet av planperioden. Hvis alle tiltakene lar seg gjennomføre vil det resultere i ytterligere 26,7 km med kyststi i kommunen. Tar vi med de 13, 2 km med kyststi som allerede er etablert på Borøya kan det resultere i inntil 82 km med kyststi i kommunen.

TILRETTELEGGING

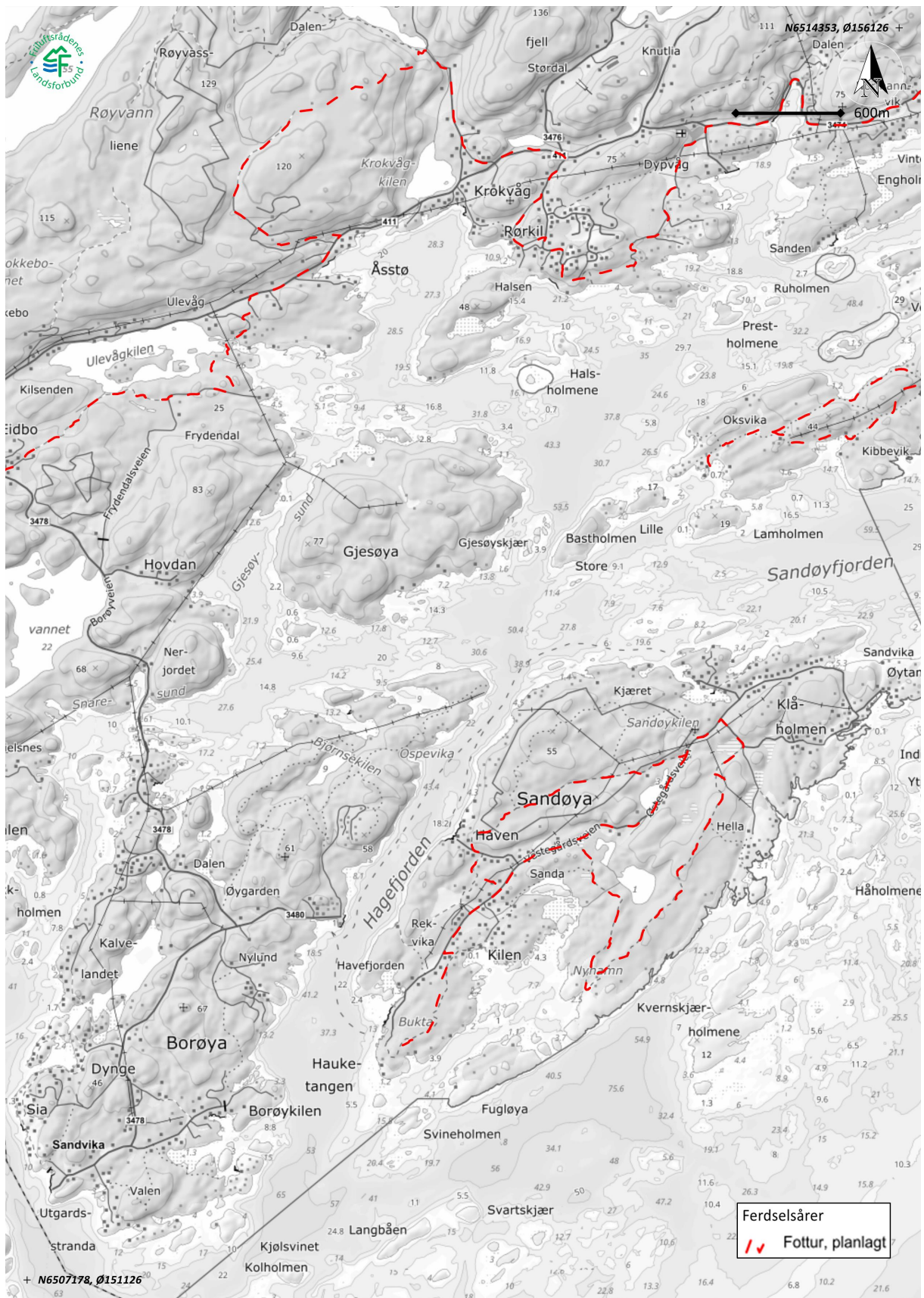
Tilrettelegging bidrar til økt ferdsel og trygghet for alle som ferdes. Rydding, merking, skilting og annen tilrettelegging må skje på naturens premisser.

- Utgangspunktet er at det skal foreligge skriftlig avtaler mellom grunneiere og tilrettelegger.
- Ved tilrettelegging skal det fokuseres på bærekraftige tilretteleggingstiltak.
- I tilknytning til beiteområder, bør selvlukkende grunder eller gjerdeklyv etableres.
- Ved merking og skilting skal Merkehandboka legges til grunn.
- Enkelte områder kan være belastet på grunn av mange brukere og ulike brukergrupper. Merking og skilting kan bidra til å kanalisere trafikken utenom de mest sårbare områdene.

KART – TVEDESTRAND VEST

KART – TVEDESTRAND MIDT

FORESLÅTTE FERDSELSÅRER

I denne delen gis en oversikt over forslag til tiltak, vesentlig som skilting og merking av umerka stier, for dårlig merket stier eller forslag til etablering av helt nye stier, kommet frem under folkemøtene eller innmeldt digitalt via friluftsrådets hjemmeside.

Forslagene er vektet i henhold til kriteriene på side 15, slik at det blir enklere å prioritere tiltakene med tanke på neste planperiode. Totalt dreier det seg om 20,2 km sti. I tillegg kom det inn et ønske om å opparbeide en sti rundt Hovdansvannet ved Eidbo, men traseen er ikke fastsatt ennå.

FOTTURER

Område	Navn	Lengde (km)	Standard	Nye tiltak	Vekting
Sentrum	111 Bertnes	0,1	Sti	Merking og skilting	1
Holt	158 Presteveien	4,4	Sti, vei	Merking og skilting	2
Songe	156 Fredvika - Balttjennhovet	0,7	Sti	Merking og skilting	2
Nes Verk	31 Vassenden Rundløype	4,5	Sti	Merking og skilting	2
Nes Verk	32 Nøkkelåsheia	0,3	Sti	Merking og skilting	2
Dypvåg/Sagvann	119 Ulevåg - Røyvann	2,6	Sti	Merking og skilting	3
Dypvåg/Sagvann	120 Røyvassliene	1,6	Sti	Merking og skilting	3
Sagesund/Eidbo	123 Stokkebovannet	2,7	Sti	Merking og skilting	3
Sentrum	109 Svartvannsåsen	3	Sti	Merking og skilting	3

TILRETTELEGGING

Tilrettelegging bidrar til økt ferdsel og trygghet for alle som ferdes. Rydding, merking, skilting og annen tilrettelegging må skje på naturens premisser.

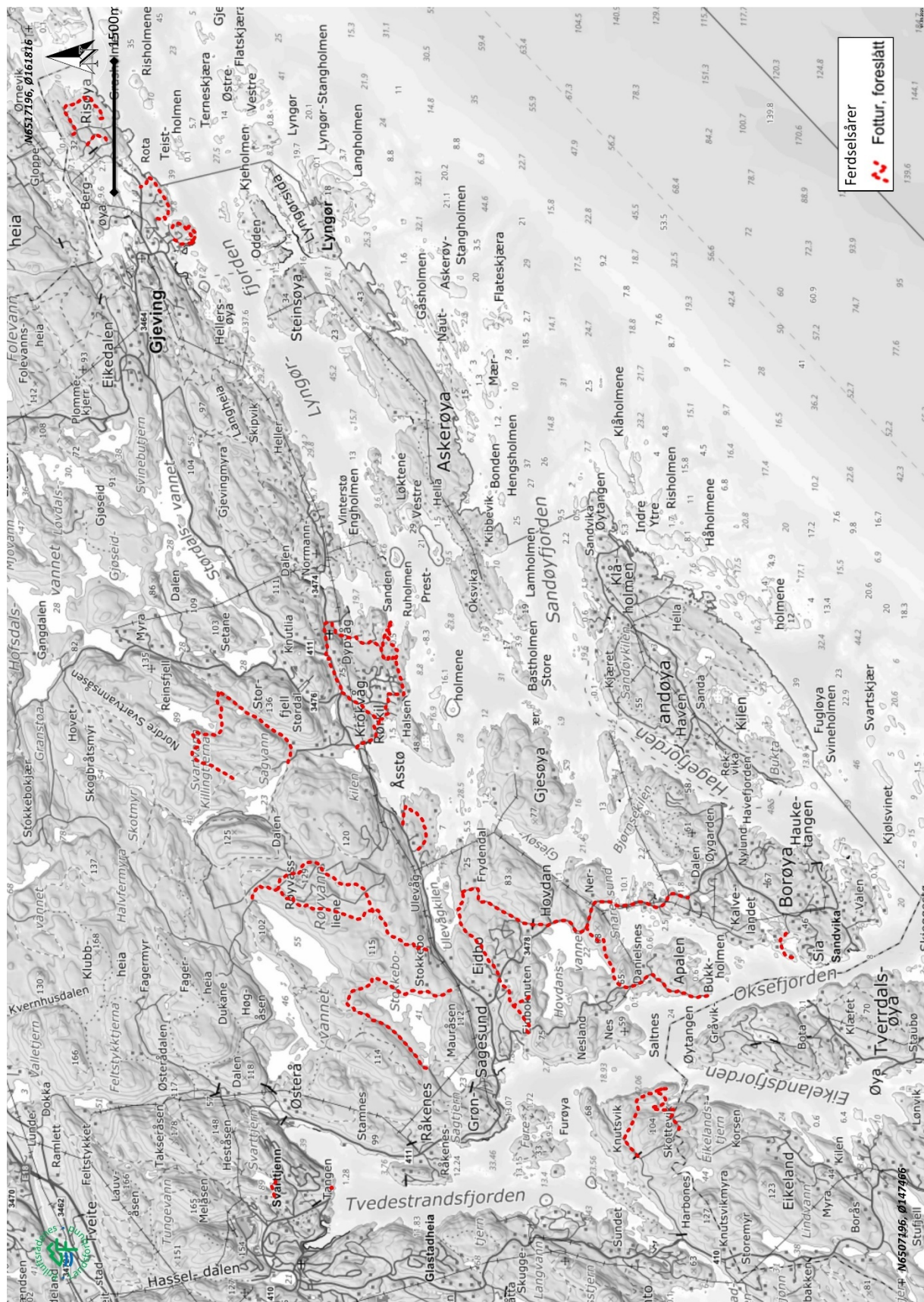
- Utgangspunktet er at det skal foreligge skriftlig avtaler mellom grunneiere og tilrettelegger.
- Ved tilrettelegging skal det fokuseres på bærekraftige tilretteleggingstiltak.
- I tilknytning til beiteområder, bør selvluukkende grunder eller gjerdeklyv etableres.
- Ved merking og skilting skal Merkehandboka legges til grunn.
- Enkelte områder kan være belastet på grunn av mange brukere og ulike brukergrupper. Merking og skilting kan bidra til å kanalisere trafikken utenom de mest sårbare områdene.

VEIEN VIDERE

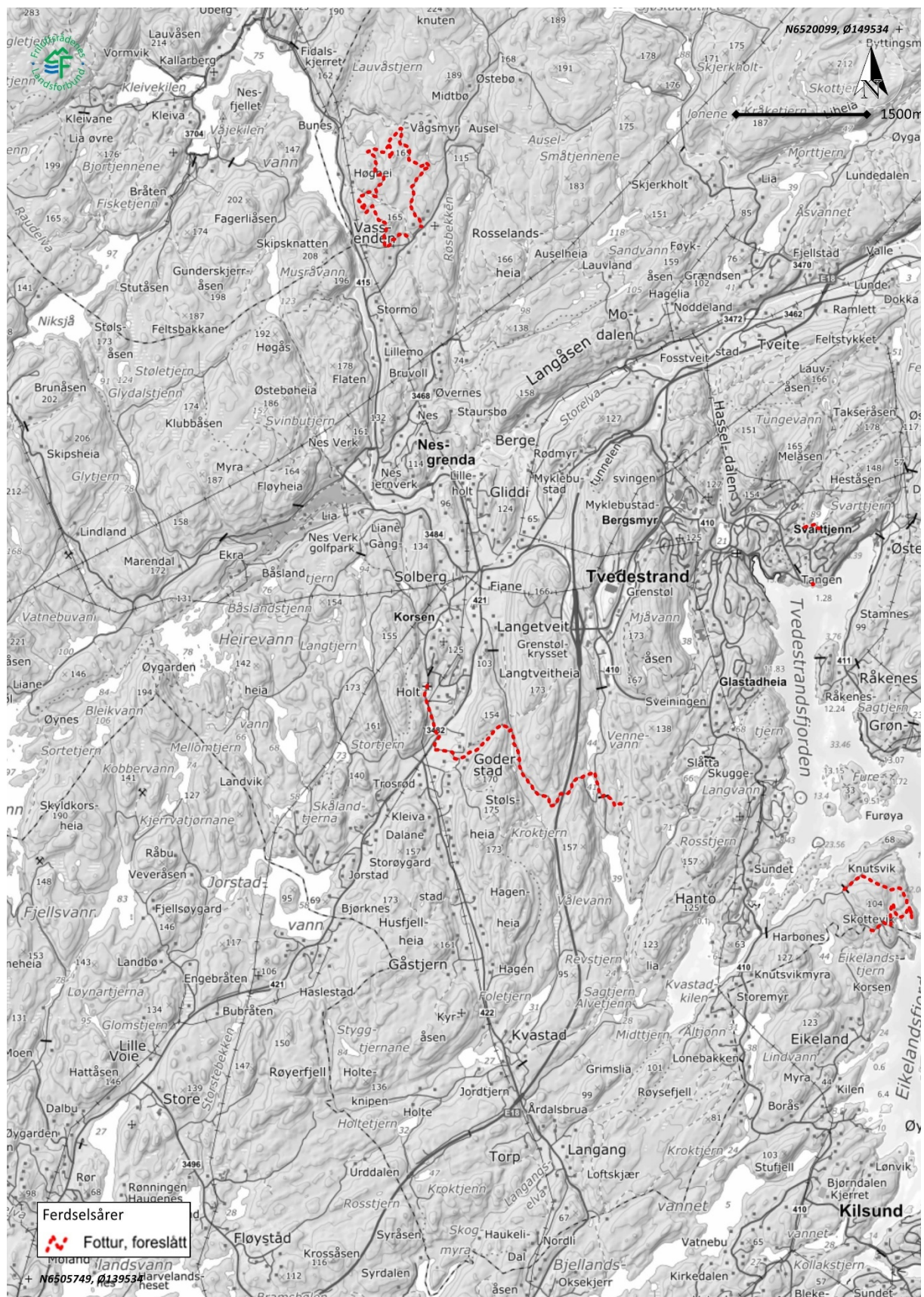
Temaplan for friluftslivets ferdselsårer bør inngå i kommunens fremtidige planstrategi.

Kartene på side 21, 22 og 23 viser hvor ferdselsårene, som ikke er kyststi, er foreslått.

KART TVEDESTRAND SØR

KART TVEDESTRAND VEST

VEDLEGG

FRILUFTSLOVEN OG ALLEMANNSRETTE

Allemannsretten gir som utgangspunkt enhver rett til å ferdes og oppholde seg i utmark uavhengig av hvem som er grunneier. Retten består av tre hovedelementer: ferdselsretten, oppholdsretten og høstingsretten. Ved siden av retten til ferdsel, opphold og høsting, innebærer allemannsretten også en plikt om å ferdes hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. Dette betyr at man ved ferdsel ikke skal påføre skade eller ulempe for eier, bruker, miljøet eller andre.

Allemannsretten gjelder i hovedsak i utmark. Skille mellom hva som regnes som innmark og utmark er derfor viktig for å forstå hvor det er lov å ferdes. I frilufsloven gjøres dette rede for slik:

«Som innmark eller like med innmark reknes i denne lov gårdsplass, hustomt, dyrket mark, engslått og kulturbeite samt liknende område hvor allmenhetens ferdsel vil være til utilbørlig fortrenghet for eier eller bruker. Udyrkete, mindre grunnstykker som ligger i dyrket mark eller engslått eller er gjerdet inn sammen med slikt område, reknes også like med innmark. Det samme gjelder område for industrielt eller annet særlig øyemed hvor allmenhetens ferdsel vil være til utilbørlig fortrenghet for eier, bruker eller andre.

Med utmark mener denne lov udyrket mark som etter foregående ledd ikke reknes like med innmark.»

Innmark er som hovedregel all dyrket jord: åker, eng, kulturbeite, hage, gårdsplasser, hustomter og industriareal. Det som ikke regnes som innmark, er utmark.

OM FERDELSRETTE

Allemannsretten gjelder som hovedregel alle andre steder enn innmark, i tillegg til på frossen eller snødekt åker og eng mellom 15. Oktober og 30. April. Oppstår det skade på marken i dette tidsrommet, kan grunneier forby ferdselen.

Retten til ferdsel i innmark er begrenset både med hensyn til tid og sted. Sommerstid må man holde seg til veier eller stier i innmark hvis de fører til utmark, men uten å passere gjennom gårdsplass eller over hustomt eller på annen måte være til fortrenghet eller ulempe for eier eller bruker.

Formuleringen «ferdsel til fots» omfatter også ferdsel på ski.

På vei og opparbeidet sti på innmark som fører til utmark er det fra 2012 lov til å gå, ri, kløve, sykle og ake. Dette gjelder likevel ikke på en naturlig sti som fører til utmark. Skillet mellom naturlig og opparbeidet sti er derfor viktig for å vite om det er lov til ri, kløve, sykle eller ake på en trasé. I forarbeidene til loven er dette forklart slik;

«Med opparbeidet sti menes en ferdselsåre der det er gjennomført mer eller mindre omfattende terrenginngrep som f.eks. påkjøring av grus/pukk, kløpping av bekk eller legging av planker over myr, for å lette ferdsel og evt. hindre skader på omkringliggende natur/dyrket mark. Opprinnelsen til stien kan være f.eks. dyretråkk, barnetråkk eller merking av en ferdselsåre som etter noe tids bruk har behov for opprusting.»

Ferdsel til fots er tillatt på både naturlige og opparbeidede stier gjennom innmark, under forutsetning av at ferdselen skjer uten å passere gjennom gårdsplass eller over hustomt eller på annen måte å være til utilbørlig fortrenghet eller ulempe for eier eller bruker. Skogplantefelt var frem til 2012 regnet som innmark, men dette har nå status som utmark. Ferdsel skal likevel skje på en hensynsfull og varsom måte uten å påføre skade på skogplantefeltet.

I verneområdene er det ofte egne regler for ferdsel.

OM FERDELSKULTUR OG ALLEMANNSPLIKTENE

Selv om det er en rett til fri ferdsel og opphold i norsk natur, innebærer ikke dette en frihet uten grenser. Friluftslovens § 11 gir en generell bestemmelse om ferdselskultur, som gjelder for alle typer ferdsel og opphold i naturen. Det stilles krav om at man ved ferdsel eller opphold «*på annen manns grunn eller sjøen utenfor, skal opptre hensynsfullt og varsomt, for ikke å volde skade eller ulempe for eieren, bruker eller andre, eller påføre miljøet skade*». Hensynet til miljøet i vid forstand ble tatt inn i Friluftsloven ved revisjonen i 1996 og gjelder både natur og dyr.

Du skal alltid, enten du ferdes i innmark eller i utmark, lukke grunder etter deg og vise hensyn til dyr som beiter. Ved ferdsel med hund, skal båndtvang respekteres.

MERKING OG TILRETTELEGGING AV STIER OG LØYPER

Utgangspunktet er at alle fysiske tilretteleggingstiltak krever grunneiers tillatelse. Dette innebærer opparbeidelse, merking og visse typer arbeid på stier, skiløyper og rasteplasser. Det er derfor viktig at tiltakshaver går i dialog med grunneier så tidlig som mulig i slike prosesser, og at det brukes standard grunneieravtale.

Kommunen kan i henhold til friluftsloven § 35, merke, varde, kloppe og iverksette andre mindre tiltak for å lette ferdselen i utmark. Selv om dette kan utføres uten tillatelse, skal grunneier eller bruker, varsles før tiltaket settes i verk. Kommunen kan også gi organisasjoner som har til formål å fremme reise- og/eller friluftsliv, rett til å varde og merke bestemte ruter og turstier i utmark. Før kommunen gjør vedtak etter § 35 skal det føres forhandlinger mellom grunneier og tiltakshaver. Tillatelse til merking og skilting gjøres som enkeltvedtak.

BORTVISNING, FYSISKE STENGSEL OG FORBUDSKILT

Friluftsloven § 13 omhandler ulovlige stengsler eller oppsetting av skilt med ferdselsforbud.

Eier eller bruker av grunn må ikke ved stengsel eller på annen måte vanskeliggjøre ferdsel, opphold, bading eller høsting som er tillatt i denne lov, med mindre det tjener hans berettigete interesser og ikke er til utilbørlig fortrenghet for allmenhetens utøvelse av allemannsrett.

Paragrafen setter med dette visse grenser for grunneiers adgang til å fritt utnytte sin eiendom på en måte som vanskeliggjør allmenhetens utøvelse av allemannsretten med mindre det tjener grunneierens berettigete interesser. Stengsler som har som primærformål å hindre folk i å utøve allemannsretten er ulovlig.

Dersom ferdsel gjør nevneverdig skade på en eiendom, eller er til vesentlig hinder for bruken som eier eller bruker gjør eller ønsker å gjøre av den, kan kommunen med samtykke av eier eller bruker bestemme hel eller delvis sperring av eiendommen i henhold til friluftsloven § 16. Denne sperringen kan likevel bare gjelde for inntil 5 år om gangen og vedtaket må stadfestes av statsforvalteren. Grunneier eller bruker har likevel rett til å vise bort folk som opptre hensynsløst eller ved utilbørlig atferd utsetter eiendommen eller berettigete interesser for skade eller ulempe (Friluftsloven § 11). Berettigete interesser kan omfatte både naboer, andre friluftsfolk og vilt. Bortvisning må ikke forveksles med sperring. Grunneier kan etter § 3 selv forby ferdsel på vei eller sti som går gjennom innmark, men bare hvis det er snakk om ferdsel som er egnet til å volde nevneverdig skade, som for eksempel ved terrengslitasje.

ORGANISERT OG KOMMERSIELL FERDSEL

Allemannsretten gir rett til både organisert og kommersiell bruk av privat grunn, under forutsetning av at hver enkelt deltager og gruppen som helhet holder seg innenfor de rettigheter og plikter friluftsløven og allemannsretten fastsetter. Sentralt står plikten om god ferdselskultur i § 11. Når mange ferdes sammen øker faren for at det kan oppstå ulempe for grunneier og skade på naturen. Hver enkelt, og gruppen som helhet, plikter derfor å være ekstra aktsomme.

Friluftsmøter, idrettsstevner og lignende sammenkomster som kan medføre nevneverdig skade eller ulempe, kan ikke avholdes uten samtykke fra grunneier (Friluftsløven § 10). Samtykkekravet kan variere, avhengig av om arrangementet går på sti, i terrenget eller på vei, type aktivitet og omfang. Det må innhentes grunneiers samtykke hvis det skal settes opp sperringer, samle folk, ha start eller innkomst, eller hvor sammenstimling av folk kan medføre nevneverdig skade eller ulempe. Dette gjelder særlig friluftsmøter, idrettsstevner og lignende. For et vanlig idrettsstevne av lokal eller regional karakter betyr dette normalt at grunneiers samtykke må innhentes i området rundt start og mål, og på punkter hvor det er naturlig at publikum vil samle seg. Alle varige installasjoner som settes opp i forbindelse med idretts- eller friluftsstevner krever grunneiers tillatelse på lik linje med andre fysiske tilretteleggingstiltak. Små, midlertidige tilretteleggingstiltak som for eksempel løypeanvisning krever ikke grunneiersamtykke, men skal tas ned etter arrangementet. Utvidelsen fra 2012 som gir rett til sykling, ridning og lignende aktiviteter på vei og opparbeidet sti i innmark som fører til utmark, gjelder ikke for organiserte aktiviteter som sykkeløp og rideklubbaktiviteter. Det anbefales alltid å ha dialog med grunneier og beitelag ved planlegging av arrangement. Der grunneiere ikke lar seg kontakte, kan grunneierlag eller jakt-/utmarkslag kontaktes.

Vennegrupper som finner sammen via sosiale medier faller utenfor det som trenger tillatelse.

OM OPPHOLDSRETTE

Allemannsretten gir deg rett til å raste og overnatte i utmark. Du kan fritt overnatte på samme sted i utmark inntil to døgn i lavlandet, men aldri nærmere hus eller hytte enn 150 meter med mindre annet framgår av forskrift. På innmark skal ikke telt settes opp uten tillatelse fra grunneier. Rasting og telting i plantefelt skal ikke skje når det kan forårsake skade på ungskog eller skogforyngelsesfelt.

OM HØSTINGSRETTE

Allmennhetens høstingsrett kommer av § 5 og innebærer at man ved ferdsel i utmark kan høste ville blomster, planter, bær og sopp, når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. Denne retten innskrenkes imidlertid av unntak som kan komme av andre lover. Mange arter er for eksempel særskilt vernet og kan derfor ikke plukkes.

FORMIDLING GJENNOM TURBØKER OG ANDRE INFORMASJONSKANALER

Å utgi turkart der turruter, rasteplasser eller lignende er inntegnet krever ikke at det skal foreligge grunneiers samtykke. Det bør imidlertid alltid søkes samarbeid med grunneiere og andre interessenter i slike prosesser for å kunne enes om hvilke hensyn som kan tas.

AVTALE OMTILRETTELEGGING OG MERKING AV TURSTIER

Mellom _____ (grunneieren) som grunneier av eiendommen

_____ gnr. _____ bnr. _____ i _____ kommune

og _____ (tilretteleggeren)

(Alternativt mellom grunneierlag/utmarkslag eller tilsvarende og tilrettelegger.)

1. Avtalens omfang

Avtalen er primært beregnet brukt mellom grunneiere og frivillige organisasjoner, friluftsråd og kommuner ved tilrettelegging og merking av turstier til friluftsbuk i utmark.

Dersom stien berører innmark, avtales dette i punkt 11.

2. Definisjon

Med turstier menes her traseer for ferdsel til fots som er ryddet for vegetasjon, men uten, eller med liten, grad av opparbeidelse av grunnen. De er vanligvis merket, og bredden er minimum 0,5 m.

Den eller de stier som omfattes av avtalen, er markert med rød strek på vedlagte kart.

3. Rydding, merking og skilting.

Tilretteleggeren gis rett til og har ansvar for rydding, merking og skilting av turstier slik det framgår av vedlagte kart (jf pkt 2), samt vedlikehold av denne (jfr. pkt. 4). Dette skal skje på en slik måte at det ikke medfører skade på skog og omfatter normalt:

- Rydding av vegetasjon i traseen. Stien kan ryddes i inntil 2 m bredde mellom trestammene alt etter forholdene på stedet. Felling av trær krever særskilt samtykke fra grunneieren.
- Mindre tiltak i grunnen (fjerning av stein og stubber, enkle tiltak for å lede vannsig), samt utlegging av bru/klopp eller kavlelegging.
- Merking som kan bestå av maling på trær, varde eller stake/påle som er satt ned i bakken.
- Skilting og oppsett av informasjonstavler som kan settes opp der det er behov for slike. Plassering av tavler skal godkjennes av grunneier og mulig fellesbruk vurderes.

Rydding, merking og skilting skal skje i samsvar med Merkehåndboka utgitt av Den Norske Turistforening, Friluftsrådenes Landsforbund og Innovasjon Norge, 2013.

Der stien krysser gjerder som er nødvendige for dyrehold, skal tilretteleggeren sørge for at det etableres grind eller gjerdeklyver.

4. Vedlikehold

Tilretteleggeren gis rett til og har ansvar for å vedlikeholde merkingen, stien og de innretninger som er anlagt som ledd i denne. Tilretteleggeren skal da følge samme regler som i pkt.3. Tilrettelegger har ansvar for rydding av søppel.

Tilrettelegger påtar seg ansvaret for et visst oppsyn med mer besøkte rasteplasser, særlig med hensyn til trefellinger, kvistbryting, bålbrenning, forsøpling o.l. som kan skade grunneiers

interesser eller naturgrunnlaget. Eventuelt grovt skadeverk skal meddeles grunneier umiddelbart for videre oppfølging

5. Skogsdrift og annen næringsutøvelse.

Grunneierens næringsutøvelse begrenses ikke av avtalen. Før igangsetting av arbeid som vil vanskeliggjøre bruk av stien, skal grunneier varsle tilrettelegger, som om nødvendig sørger for informasjon til brukerne. Om nødvendig blir partene enige om midlertidig omlegging av stien. Det vises ellers til Skogbruksloven og eventuell skogsertifisering for eiendommen.

6. Omlegging av stien

I avtaleperioden kan både grunneieren og tilretteleggeren kreve omlegging av stien når det er nødvendig av hensyn til grunneier eller friluftsbukerne. Slik omlegging krever enighet mellom partene, men samtykke skal ikke kunne nektes uten saklig grunn.

7. Erstatning

Det ytes ikke erstatning til grunneieren for de tiltak avtalen omfatter. Der merking og tilrettelegging medfører dokumentert økonomisk tap for grunneieren, kan det ytes erstatning etter særskilt overenskomst, som skal framgå av punkt 11.

8. Varighet

Denne avtalen gjelder i 10 år og fornyes automatisk for 10 år ad gangen dersom ingen av partene har sagt den opp ett år før avtaletidens utløp.

9. Opphør

Ved opphør av avtalen plikter tilretteleggeren å fjerne anlegg, skilt og andre innretninger, med mindre annet avtales.

Samtidig forplikter tilretteleggeren seg til å avlyse eventuell tinglysing.

10. Tvister

Eventuelle tvister om forståelsen av denne avtalen skal avgjøres ihht Lov om tvistemål.

11. Spesielle forhold

_____, ____/____ 20____

Grunneier For tilretteleggeren

Tinglysing

Dersom partene finner det formålstjenlig kan denne avtalen tinglyses som heftelse på eiendommen gnr.____, bnr.____ på tilretteleggerens bekostning.

_____, ____/____ 20____

Grunneier For tilretteleggeren

Kontaktinformasjon grunneier (navn, adresse, tlf, e-post):

Kontaktinformasjon tilrettelegger (navn, adresse, tlf, e-post):

Avtalen er anbefalt av Den Norske Turistforening, Friluftsrådernes Landsforbund, Friluftslivets fellesorganisasjon, Norges Fjellstyresamband, Norges Bondelag, Norges Skogeierforbund, Norskog, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Statskog og Norsk Allmenningsforbund, mai 2003, og oppdatert mai 2013.

Direktoratet for naturforvaltning og Kulturdepartementet har godkjent avtalen til bruk i forbindelse med søknad om statlige friluftslivsmidler og spillemidler.